# מהדורה למורה – מפתח תשובות

## מטרות הדף:

- להסביר את מעמד בני החסות ואת יתרונותיו וחסרונותיו
- לציין את שני הגורמים לשינוי במעמד היהודים בארצות האסלאם
- להשוות בין דרך האמנציפציה בצרפת לבין דרכה בצפון אפריקה

גרסת חנ"מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

### חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – כי נחשבו 'עם הספר'
2. ג – מס גולגולת שהוטל על בני החסות
3. ב – שר המשפטים הצרפתי ומנהיג יהודי

### חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – כבני חסות הם קיבלו חופש דת וניהול קהילתי עצמאי
2. לא נכון – האכיפה השתנתה ממקום למקום ומשליט לשליט

### חלק ג' – השלמת מילים

1. בני חסות
2. ג'זיה
3. כל ישראל חברים

### חלק ד' – התאמה

1 – ד (מס גולגולת על בני חסות)
2 – ג (רשימת הגבלות על בני החסות)
3 – ב (ארגון יהודי שהקים בתי ספר)
4 – א (אזרחות צרפתית ליהודי אלג'יריה)

### חלק ה' – סדר כרונולוגי

1. צרפת כובשת את אלג'יריה
2. ייסוד חברת כל ישראל חברים בפריז
3. פתיחת בתי ספר של כי"ח בצפון אפריקה
4. צו כרמיה - אזרחות צרפתית ליהודי אלג'יריה

### חלק ו' – שאלות פתוחות

1. יתרונות: הגנה על חיים ורכוש, חופש דת ואוטונומיה קהילתית. חסרונות: מס ג'זיה, הגבלות כמו איסור רכיבה על סוס ובניית בתי תפילה

### כרטיס יציאה – מה לחפש

- איסור רכיבה על סוס, איסור בניית בתי תפילה חדשים (או: לבוש מבדיל, איסור נשיאת נשק)
- כל ישראל חברים (כי"ח)
- בני חסות/במעמד נחות; שלטון אירופי; פעילות יהודי אירופה

## טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר על דילמת 'עסקת החסות' לפני מעבר לחלקים העיוניים
- בחלק ההתאמה וההשלמה כדאי לוודא שהתלמידים מבחינים בין המושגים השונים לפני המעבר למשימת הכתיבה
- משימת הכתיבה בסגנון בגרות מתאימה לעבודה בזוגות ובדיקה לפי מחוון

# דף תרגול: בני חסות – היהודים תחת האסלאם

דף התלמיד/ה חנ"מ

**שם:** _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בארצות האסלאם קיבלו היהודים מעמד מיוחד שנקרא 'בני חסות'. דף זה עוסק בזכויות ובחובות של בני החסות, ובשני הגורמים שהביאו לשינוי במעמדם באלג׳יריה במאה ה-19.

**בנק מילים:** כל ישראל חברים | ג׳זיה | בני חסות

## 1 חלק א׳ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

**1.** מדוע הוגדרו היהודים בארצות האסלאם 'בני חסות'?

(א) כי היו עשירים (ב) כי נחשבו 'עם הספר' (ג) כי שירתו בצבא השליט

**2.** מהו מס הג׳זיה?

(א) מס על אדמות (ב) מס על סחורות מחו״ל

(ג) מס גולגולת שהוטל על בני החסות

**3.** מי היה אדולף כרמיה?

(א) סולטן עות׳מאני (ב) שר המשפטים הצרפתי ומנהיג יהודי

(ג) רב ראשי של אלג׳יר

## 2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

| # | משפט | ✔ נכון | ✘ לא נכון |
|---|---|---|---|
| 1 | בארצות האסלאם היו ליהודים חופש דת ואוטונומיה קהילתית | ☐ | ☐ |
| 2 | ההגבלות על היהודים נאכפו באותו אופן בכל מקום ובכל זמן | ☐ | ☐ |

## 3 חלק ג׳ – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

**1.** מעמדם של היהודים והנוצרים בארצות האסלאם נקרא _____

**2.** המס שהוטל על כל גבר בוגר מבני החסות נקרא _____

**3.** ארגון יהודי שהקים בתי ספר בארצות האסלאם נקרא _____

## 4 חלק ד׳ – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

| | | |
|---|---|---|
| **1.** ג׳זיה | ___ | **א.** אזרחות צרפתית ליהודי אלג׳יריה |
| **2.** תנאי עומר | ___ | **ב.** ארגון יהודי שהקים בתי ספר |
| **3.** כל ישראל חברים | ___ | **ג.** רשימת הגבלות על בני החסות |
| **4.** צו כרמיה | ___ | **ד.** מס גולגולת על בני חסות |

## 5 חלק ה׳ – סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

| | |
|---|---|
| ☐ | צו כרמיה - אזרחות צרפתית ליהודי אלג׳יריה |
| ☐ | צרפת כובשת את אלג׳יריה |
| ☐ | ייסוד חברת כל ישראל חברים בפריז |
| ☐ | פתיחת בתי ספר של כי״ח בצפון אפריקה |

## 6 חלק ו׳ – שאלות פתוחות

ענו בקצרה.

**1.** ציינו שני יתרונות ושני חסרונות במעמד בני החסות

**כרטיס יציאה**

ציינו שתי הגבלות מתוך תנאי עומר

איזה ארגון של יהודי אירופה פעל למען יהודי צפון אפריקה?

איך הרגשתי בשיעור? 😀 🙂 😐 🙁